

LIFE IP NATUREMAN

LIFE16 IPE/DK/006

N30-6 (Lund Bæk-delen)

Mulighedskatalog

Foto: Viborg Kommune

VIBORG
KOMMUNE

April 2021

Oplysninger i denne rapport afspejler kun forfatterens holdning. EU Kommissionen er ikke ansvarlig for nogen brug af disse oplysninger.

Planen har et indhold, der ikke adskiller sig fra de oplysninger der allerede er indeholdt i de miljøvurderede Natura 2000-planer og statens vandområdeplaner. Da planen ikke sætter nye rammer for fremtidige anlægstilladelser, eller yderligere vil kunne påvirke internationalt udpegede naturbeskyttelsesområder væsentligt, har Viborg Kommune truffet afgørelse om, at der ikke er behov for en ny miljøvurdering.

1. Overblik

I visionsrapporten for N30-6 (Lund Bæk) er beskrevet, at det skal undersøges om der er mulighed for at binde de små arealer med habitatnaturtyper sammen i større enheder, for at gøre det mere attraktivt af foretage den fornødne pleje. Arealerne er velegnede til afgræsning, og større enheder vil gøre det til en mere oplagt mulighed at forøge graden af afgræsning. Det er også beskrevet at der er god mulighed for synergi med et komplementært vandplanprojekt vedrørende vandløbsrestaurering, da der er stort sammenfald af lodsejere mellem de to projekter.

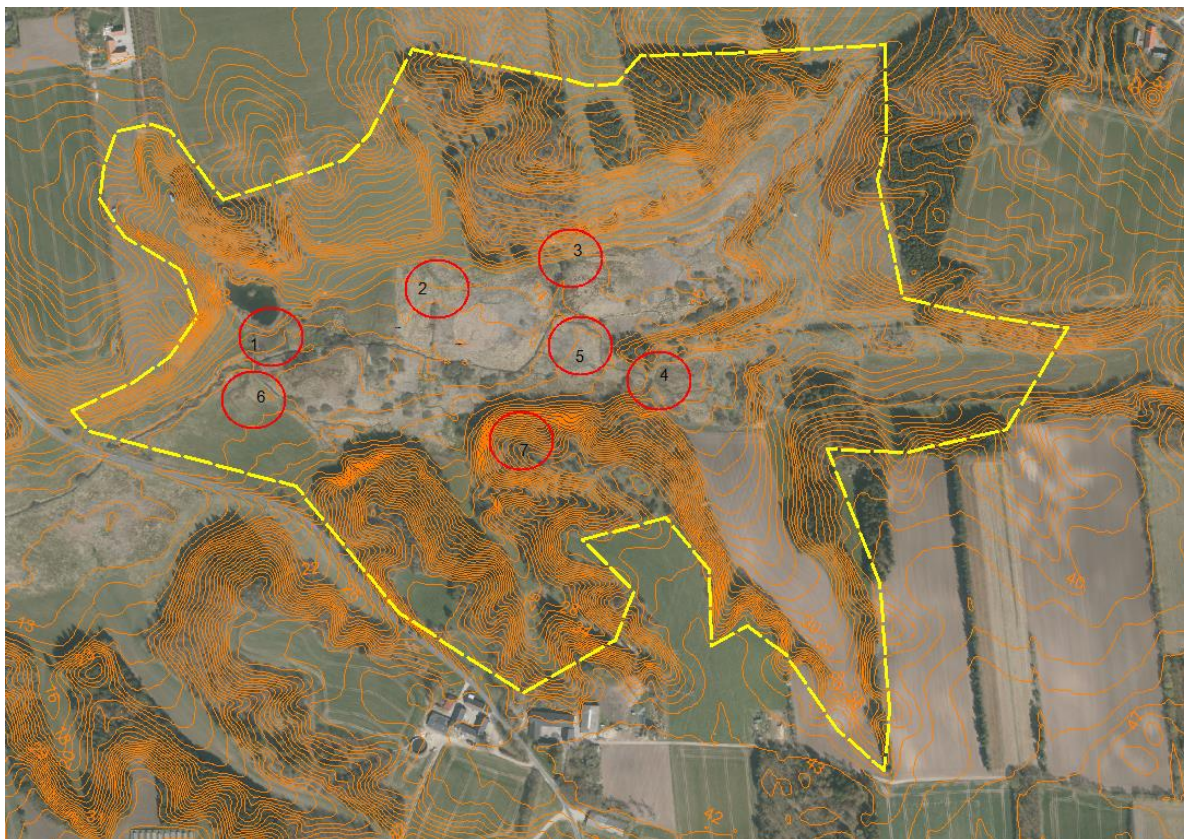
Figur 1: Oversigtskort med N2000-områdets afgræsning indtegnet (grøn skravering), offentligt vandløb med blå.

2. Indledning

Lodsejerinddragelsen i området er overvejende foregået i forår-sommer 2020. En del er foretaget som et led i dialogen med lodsejerne omkring vandplanprojektet, som er nået til realiseringsfasen. Tiltagene i vandløbsrestaureringsprojektet er alle, på nær udlægning af gydegrus, placeret nedstrøms (vest for) Lundvej. På møder med lodsejerne (fællesmøde 20. august samt individuelle møder) er mulighederne for at indgå i fælles afgræsning nævnt, ligesom de øvrige muligheder indenfor NATUREMAN er beskrevet. Efterfølgende har flere lodsejere henvendt sig for at fortsætte dialogen om mulighederne, ligesom kommunen har henvendt sig til lodsejerne til arealer hvor der er identificeret et potentiale for at forbedre naturtilstanden gennem forskellige tiltag. Dialogen har dog været sat på stand-by i de perioder hvor det ikke har været muligt at mødes fysisk (corona-restriktioner).

En botanisk forundersøgelse er foretaget i foråret 2020. En række små lokaliteter i den østligste ende er udpeget som fokuspunkter, og det er vurderet at der ved forholdsvis små tiltag kan skabes et sammenhængende naturområde med høj naturværdi. Den botaniske forundersøgelse er samlet i et separat dokument.

Den vestlige del af området er ikke undersøgt botanisk i første omgang. Det er vurderingen at potentialet for at hæve naturværdierne er højest i den østlige ende. Her er der også i 2018 givet tilskud til sammenbinding af sårbare naturtyper på 9,87ha fordelt på 3 delområder, hvilket viser en interesse for naturpleje hos lodsejerne i området.

Figur 2: Det samlede område i den østligste del, hvor der er stort potentiale for naturforbedring gennem mere afgræsning og forbedret hydrologi

En medarbejder i Viborg Kommunes Natur- og Vand afdeling, med stor erfaring i genskabelse af naturlig hydrologi, har i efteråret 2020 gennemgået de lokaliteter der i den botaniske forundersøgelse er udpeget som fokuspunkter hvor der potentielt kan genskabes naturlig hydrologi. Denne hydrologiske forundersøgelse er vedlagt som bilag.

Den botaniske forundersøgelse identificerede også et godt potentiale for at forbedre naturkvaliteten og udvide udbredelsen af de tørre naturtyper Tør hede og Surt overdrev på de tilgroede, stejle skrænter på begge sider af dalen. Område 7 er en repræsentativ lokalitet for skrænterne. Der er tidligere (senest i 2000) fundet Ugrenet edderkopurt på skrænterne.

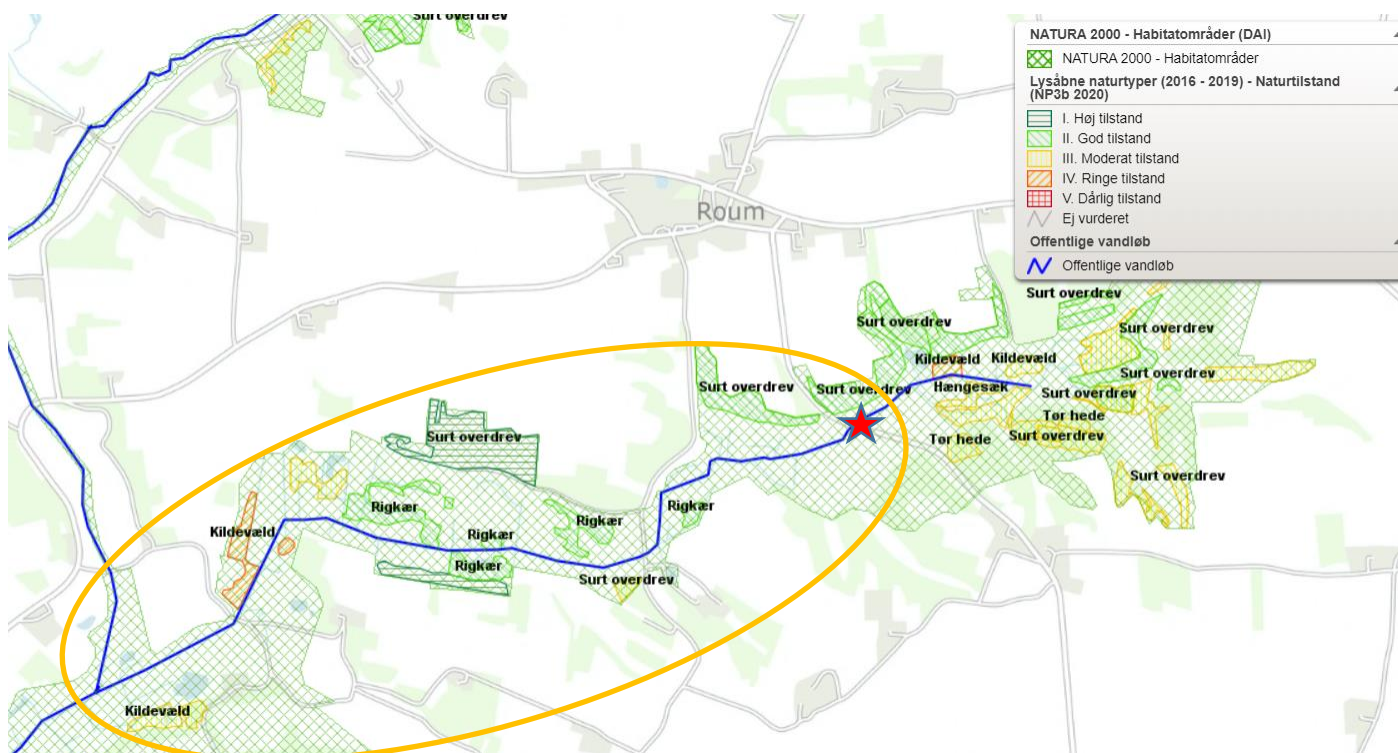

Figur 3: Udpegede lokaliteter med potentiale for at forbedre naturtilstand (østligste del)

Potentialerne som er identificeret i lodsejerdialogen, den botaniske forundersøgelse og de hydrologiske sonderinger er sammenfattet i nedenstående mulighedskatalog for område 1-7.

3. Yderligere forundersøgelser

For den del af ådalen der ligger vest for Lundvej (indtegnet omtrentligt nedenfor med gul oval, Lundvej markeret med rød stjerne) er potentialerne mindre velkendte og derfor sammenfattet på et mere overordnet plan som område 8. Mulighedskataloget udvikles løbende, efterhånden som kendskabet udvides og lodsejerdialogen skrider frem. Der gennemføres yderligere botaniske og hydrologiske forundersøgelser, hvis det vurderes nødvendigt.

Figur 4: Område 8 (indtegnet med gul linje)

4. Komplementære projekter

Vest for Lundvej gennemføres i 2021 en restaurering af selve vandløbet Lund Bæk, som led i gennemførelsen af vandområdeplan 2, hvor vandløbet er udpeget til indsats for at forbedre den økologiske tilstand. Restaureringen består af etablering af to sandfang, plantning af træer og udlægning af groft materiale (gydegrus, dødt ved m.m.). Projekt kort for vandløbsrestaureringen ses nedenfor som figur 5.

Vandløbsrestaureringen gennemføres så afvandingen af de omkringliggende arealer, herunder de kortlagte habitatnaturtyper, ikke påvirkes. Alle berørte lodsejere er indforståede med projektet. Der er megen sandvandring i vandløbet, så etableringen af sandfang vil forbedre forholdene for fisk og smådyr, der samtidig også tilgodeses ved udlægningen af gydegrus, dødt ved og skjulesten. Naturtypen "Vandløb med vandplanter" og arten Bæklampret er begge en del af udpegningsgrundlaget for N30, og bevaringsstatus for disse to tilgodeses således af vandløbsrestaureringen.

Figur 5: Kort over restaureringstiltag i Lund Bæk. Pink: udlægning af dødt ved. Turkis: udlægning af nye gydebanke. Gul pil: udlægning af grus og plantning af rød-el. Gul/sort: etablering af sandfang. Mørkeblå: Udlægning af skjulesten.

5. Muligheder i området

På nedenstående sider er mulighederne samlet på én side for hver del-område, inklusiv en tentativ tidsplan for gennemførelsen af aktiviteterne.

Område 1:

Tilstand: Fladt terræn, homogen vegetation, lav naturværdi. Afgræsses med robust kvægrace. Fungerer som vandingssted for kreaturer i området. Opdæmmet sø lige nord for får vand fra kildevæld. To grøfter går langs henholdsvis den østlige og vestlige side af det flade område. Der er et pænt fald i terrænet fra søen ned mod bækken.

Mulige tiltag: Her kan hydrologien ændres, så kildevandet i stedet for at samles i den opstemmede sø løber naturligt ned mod bækken. Alternativt kan den nederste del af de to grøfter lukkes, og måske kan der etableres en øst-vestgående sivegrøft for at fordele vandet. Tilgrænsende arealer har høj naturkvalitet med arter som trævlekrone, engkabbeleje og topstar.

Lodsejerindstilling: Lodsejer har et gammelt hegn som ønskes udskiftet. Lodsejer er positivt indstillet overfor at indgå i afgræsning af et større sammenhængende areal, hvis der ikke er øget besvær involveret.

Næste skridt: Nærmere undersøgelse af de hydrologiske forhold, detailbeskrivelse, evt. ansøgning om myndighedstilladelser, anlægsarbejde. Ansøgning om tilskud til hegning.

NATUREMAN aktioner: A1 (hydrologisk forundersøgelse), A2 (myndighedsansøgninger, LDP-ansøgning), C3 (forbedring af hydrologi).

Omkostninger:

Konsulentbistand til ansøgning om hegn.

Medarbejdertimer til koordinering og drøftelser med lodsejer.

Evt. konsulent-timer til hydrologisk forundersøgelse og detailprojektering.

Evt. anlægsudgifter til forbedret hydrologi.

Tidsplan:

Ansøgning om nyt hegn: udgang af 2020.

Videre drøftelser mht. ændring af hydrologi og udvidelse af afgræsning: primo-medio 2021.

Eventuelle myndighedsansøgninger: medio-ultimo 2021.

Eventuelle anlægsarbejder: 2021-2022.

Område 2:

Tilstand: Området er tydeligt påvirket af kunstig hydrologi. Arealet afgræsses og domineres af mosebunke, lysesiv, alm. kvik og andre arter der indikerer lav naturværdi. Grøften på luftfoto er udløb fra en samlebrønd. Luftfotos viser omlægning i 2011 nord og nordvest for brønden. Øst for grøften er et kortlagt kildevæld, hvor der bl.a. er en stor bestand af næbstar.

Mulige tiltag: En ændret hydrologi og evt. et lidt højere græsningstryk kan give stort potentiale for udvidelse af det kortlagte kildevæld øst for grøften. Blokering af dræn og lukning af grøft kan skabe naturlig hydrologi.

Lodsejerindstilling: Ukendt. Når det igen bliver muligt, vil alle lodsejerne i området blive indkaldt til møde om mulighederne for øget og/eller fælles afgræsning.

Næste skridt: Afklaring af lodsejers ønsker. Nærmere hydrologisk undersøgelse, især for at klarlægge om det er et hoveddræn der ledes til samlebrønden, anvisning af muligheder for at genoprette til mere naturlig hydrologi og evt. øge græsningstrykket, hvis muligt i sammenhæng med område 1. Detailprojektering, evt. ansøgning om myndighedstilladelse, anlægsarbejde.

NATUREMAN-tiltag: A1 (hydrologisk forundersøgelse), A2 (myndighedsansøgning), C3 (genopretning af naturlig hydrologi)

Omkostninger:

Medarbejdertimer til lodsejerdialog og myndighedsansøgninger.

Evt. konsulentbistand til nærmere hydrologisk forundersøgelse og detailprojektering.

Evt. anlægsudgifter til forbedret hydrologi.

Tidsplan:

Lodsejerdialog: medio 2021.

Eventuelle myndighedsansøgninger: medio 2021.

Eventuel forundersøgelse og detailprojektering: ultimo 2021.

Eventuelle anlægsarbejder: 2021-2022.

Område 3:

Tilstand: En nord-sydgående dybtliggende grøft med udgangspunkt i en samlebrønd. Rindende vand, men uklart hvor det kommer fra. Terrænet synes kunstigt hævet, måske af oprenset materiale fra bækken. Nord for brønden er en opdyrket "terrasse" mellem det lavere uopdyrkede areal og det stejle overdrev på skrænten. En gammel øst-vestgående grøft er tilgroet med topstar-tuer.

Mulige tiltag: Ved etablering af naturlig hydrologi (lukning af grøften) og ændring af terrænforhold omkring grøften er der godt potentiale for at skabe rigkær/kildevæld. Der er mulighed for sammenkædning med nærliggende kortlagt rigkær mod sydøst, som kan agere som frøkilde. De to arealer er allerede i samme hegn.

Lodsejerindstilling: Ukendt. Når det igen bliver muligt, vil alle lodsejerne i området blive indkaldt til møde om mulighederne for øget og/eller fælles afgræsning.

Næste skridt: Afklaring af lodsejers ønsker. Nærmere hydrologisk undersøgelse, anvisning af muligheder for at genoprette til mere naturlig hydrologi og evt. øge græsningstrykket, hvis muligt i sammenhæng med område 1 og 2. Detailprojektering, evt. ansøgning om myndighedstilladelse, anlægsarbejde.

NATUREMAN-tiltag: A1 (hydrologisk forundersøgelse), A2 (myndighedsansøgning), C3 (genopretning af naturlig hydrologi)

Omkostninger:

Medarbejdertimer til lodsejerdialog og myndighedsansøgninger.

Evt. konsulentbistand til nærmere hydrologisk forundersøgelse og detailprojektering.

Evt. anlægsudgifter til forbedret hydrologi.

Tidsplan:

Lodsejerdialog: medio 2021.

Eventuelle myndighedsansøgninger: medio-ultimo 2021.

Eventuel forundersøgelse og detailprojektering: ultimo 2021.

Eventuelle anlægsarbejder: 2021-2022.

Område 4:

Tilstand: Det kortlagte kildevæld (turkis markering) har god naturkvalitet i den centrale og østlige del, mens den vestlige del er domineret af lysesiv, græsser, lodden dueurt og stor nælde. En forhøjning der krydser bækken (måske et dige eller en hævet drivvej) kan have en opdæmmende effekt for den vestlige del. Vandløbet er naturligt terrænnært.

Mulige tiltag: Et hårdere græsningstryk eller en anden race af græssende dyr vil kunne forbedre tilstanden. Det bør undersøges om diget/vejen har en opdæmmende effekt, og om det har kulturhistorisk/geologisk værdi, inden hydrologiske forbedringer overvejes.

Lodsejerindstilling: Ukendt. Når det igen bliver muligt, vil alle lodsejerne i området blive indkaldt til møde om mulighederne for øget og/eller fælles afgræsning.

Næste skridt: Hydrologisk undersøgelse af betydningen af vejen/diget. Dialog med lodsejer om ændring af dyretryk/race, eventuelt med hjælp fra landbrugskonsulent. Der kan overvejes samgræsning med område 1-3.

NATUREMAN-tiltag:

A1 (hydrologisk forundersøgelse), A2 (myndighedsansøgning), E5 (naturpleje som driftsgren)

Omkostninger:

Medarbejdertimer til lodsejerdialog og myndighedsansøgninger.

Evt. konsulentbistand til nærmere hydrologisk forundersøgelse og detailprojektering.

Evt. anlægsudgifter til forbedret hydrologi.

Tidsplan:

Lodsejerdialog: medio 2021.

Eventuelle myndighedsansøgninger: medio-ultimo 2021.

Eventuel forundersøgelse og detailprojektering: ultimo 2021.

Eventuelle anlægsarbejder: 2021-2022.

Område 5:

Tilstand: De gamle drængrøfter/drænrør der ses på luftfotos fører nu afstrømning af overfladevand til bækken. En bedre naturkvalitet er opstået ved den nordligste grøft, med bl.a. engkabbeleje, tuestar og toradet star. Vandløbet er ret terrænnært.

Mulige tiltag: Højere græsningstryk vil kunne forbedre naturtilstanden i området. Ændring af hydrologien vurderes derimod ikke at ville medføre en forbedret naturtilstand. At undlade at vedligeholde vandløbet vil give bedst effekt.

Lodsejerindstilling: Ukendt. Når det igen bliver muligt, vil alle lodsejerne i området blive indkaldt til møde om mulighederne for øget og/eller fælles afgræsning.

Næste skridt: Dialog med lodsejer om mulighederne for at forhøje græsningstrykket.

NATUREMAN-tiltag: C1 (Afgræsning), E5 (Naturpleje som driftsgren)

Omkostninger:

Medarbejdertimer til lodsejerdialog og eventuelle myndighedsansøgninger.

Tidsplan:

Lodsejerdialog: medio 2021.

Eventuelle myndighedsansøgninger: ultimo 2021.

Område 6:

Tilstand: Nordlige hjørne af en kultur-eng, der afgræsses, men ikke med samme intensitet som resten af engen. Grøften mod nordvest er forholdsvis bred og ikke oprenset for nylig. Vandet i grøften er fra nærliggende kortlagt hængesæk og kildevæld ved skræntfoden. Vandløbet er ret terrænnært.

Mulige tiltag: Grøften kan ved at udelade/ meget nænsom vedligeholdelse af en smal strømrønde give mulighed for bedre naturkvalitet ved at vegetation med højere naturværdi vokser ind fra siderne.

Lodsejerindstilling: Ukendt. Når det igen bliver muligt, vil alle lodsejerne i området blive indkaldt til møde om mulighederne for øget og/eller fælles afgræsning, samt dialog om mulige forbedringer i de hydrologiske forhold for de kortlagte naturtyper.

Næste skridt:

Dialog med lodsejer om muligheder for at højne naturkvaliteten gennem mindre vedligeholdelse af grøft.

NATUREMAN-tiltag:

C3 (Forbedret hydrologi)

Omkostninger:

Medarbejdertimer til lodsejerdialog.

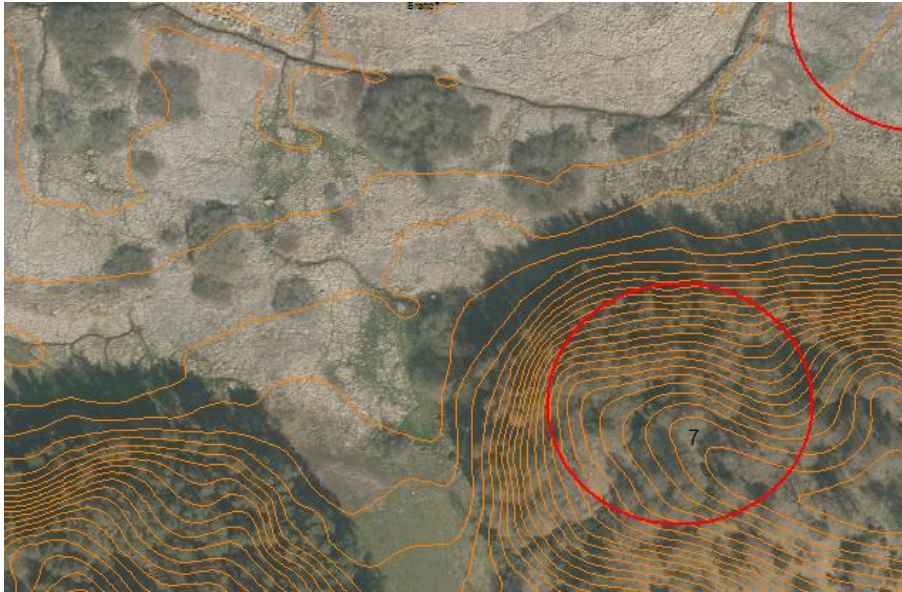
Eventuelt konsulenttimer til udredning af mulighederne for forbedret hydrologi.

Tidsplan:

Lodsejerdialog: medio 2021.

Evt. konsulentbistand: medio-ultimo 2021.

Område 7:

Tilstand: Tilgroet skrænt der hæver sig stejlt op fra ådalen. Høje plantede og selvsåede fyrre- og grantræer, samt en del birk i forskellige aldre. Unge og gamle ene, totter af lyng, engelsk visse, sandstar, blåbær, skovfrytle m.m. viser at der er potentiale for høj naturkvalitet.

Mulige tiltag: Afgræsning kan forbedre naturkvaliteten efter få sæsoner, eventuelt sammen med en plukhugst eller førstegangstrydning. Det samme gælder for de øvrige skrænter der ikke allerede indgår i afgræsning.

Lodsejerindstilling: Ukendt. Når det igen bliver muligt, vil alle lodsejerne i området blive indkaldt til møde om mulighederne for øget og/eller fælles afgræsning,

Næste skridt:

Dialog med lodsejer om interesse og muligheder for øget afgræsning og rydninger for at åbne overdrevet op.

NATUREMAN-tiltag: C1 (Afgræsning), C2 (Rydning), E5 (Naturpleje som driftsgren).

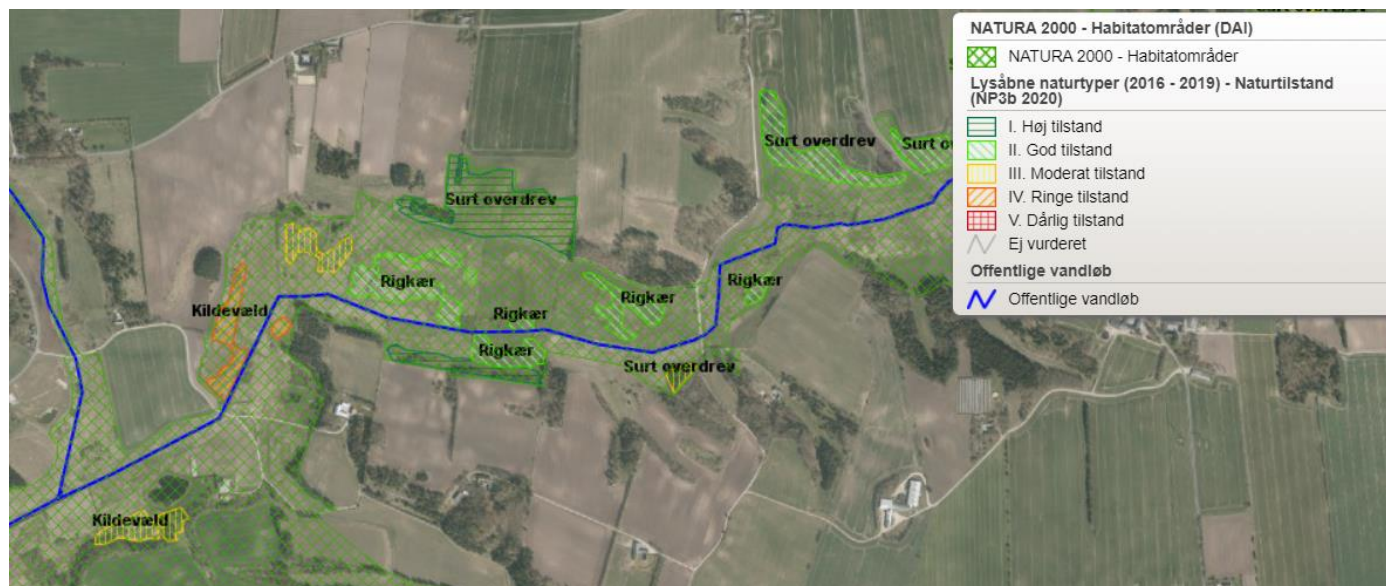
Omkostninger:

Medarbejdertimer til lodsejerdialog.
Eventuelle entreprenørudgifter til rydning og hegning.
Konsulentudgifter til organisering af fælles afgræsning.

Tidsplan:

Lodsejerdialog: medio 2021.
Evt. konsulentbistand: medio-ultimo2021.
Evt. entreprenørarbejde: 2021-2022.

Område 8:

Tilstand: Området vest for Lundvej er en bredere ådal med kultur-enge med spredte forekomster af rigkær og surt overdrev i god-høj tilstand, samt kildevæld i moderat-ringe tilstand. Ådalen bærer præg af at være drænet, og hvor der ikke er afgræsning/afslåning er der tiltagende tilgroning med urter og vedplanter.

Mulige tiltag: Øget afgræsning, evt. i større sammenhængende hegn med både høje og lave arealer. Evt. rydning af opvækst. Etablering af kreaturovergange hvis muligt og nødvendigt.

Lodsejerindstilling:

Ukendt. Mulighederne i NATUREMAN, herunder for øget afgræsning, er nævnt for lodsejerne i forbindelse med fælles møde om vandløbsrestaureringsprojektet i efteråret 2020.

Næste skridt:

Dialog med lodsejere om interesse og muligheder for øget afgræsning og evt. sammenbinding af arealer. Botanisk og evt. hydrologisk gennemgang af arealerne.

NATUREMAN-tiltag:

- A1 (Botanisk, ejendomsmæssig og hydrologisk forundersøgelse).
- A2 (Ansøgninger om sammenbinding, hegning m.v.)
- C1 (Etablering af afgræsning).
- C2 (Rydning).
- E5 (Naturpleje som driftsgren)

Omkostninger:

Personaletimer til lodsejerdialog.
Konsulent-timer til udarbejdelse af græsningsaftaler, ansøgninger om tilskud til hegn m.v.

Tidsplan:

Lodsejerdialog: Medio 2021.